

AMBASSADE
DE
BELGIQUE

Dakar, le 12 avril 2002

Se/D.14
S.G. 915
d'ordre : 137
Annexe : plusieurs
copie : -

Monsieur Philippe DE CLERCK
Ambassadeur de Belgique
Dakar

à

Monsieur Eddy BOUTMANS
Secrétaire d'Etat à la Coopération
au Développement
Bruxelles

CONCERNE : Sénégal - projet « Appui au Nettoyement de la Ville de St. Louis » -
« Ministère de la Jeunesse, de l'Environnement et de
l'Hygiène Publique » - dossier d'identification

Veillez trouver en annexe le rapport de mon collaborateur Monsieur
Marc Heirman, Attaché à la Coopération internationale, concernant le dossier
d'identification susmentionné.

Je tiens à souligner, les réticences que j'ai toujours émises à l'égard de ce
projet, qui sont basées sur les raisons suivantes :

- Concentration géographique et sectorielle

Celle-ci est une condition nécessaire pour une meilleure efficacité de
notre coopération bilatérale. Or le présent projet entraînera une
dispersion de nos efforts au Sénégal, à la fois au niveau géographique
(hors régions de Kaolack, Fatick et Diourbel) et sectoriel (hors secteurs de
la santé et de l'hydraulique rurale).

- Concertation avec les autres bailleurs de fonds

Comme expliqué dans le rapport, le Grand-Duché du Luxembourg est
présent dans ce même secteur de la collecte des déchets au Sénégal, qui
plus est dans la même région de Saint-Louis (ville de Richard Toll). Ne
serait-il dès lors pas plus rationnel de laisser ce secteur à nos voisins ?

“APPUI AU NETTOIEMENT DE LA VILLE DE ST LOUIS”

IDENTIFICATIEDOSSIER

Betreft : SENEGAL - voorstel van samenwerkingsprestatie “Appui au Nettoiement de la Ville de St Louis” - “Ministère de la Jeunesse, de l’Environnement et le l’Hygiène Publique” - identificatiedossier

Gelieve in bijlage het identificatiedossier te vinden van bovenvermelde samenwerkingsprestatie (mét officiële aanvraag van het “Ministère de l’Economie et des Finances”) alsook het beoordelingsrapport van de voorlopige Gemengde Lokale Overlegstructuur terzake (bijlage 1 en 2) én de referentietermen van de formuleringszending (bijlage 3) in de beide landstalen.

Het betreft hier een saneringsproject in de stad St Louis, één van de concentratieplaatsen van de Belgisch-Senegalese internationale samenwerking 2001-2005.

Dit dossier is in feite een haalbaarheidsstudie van het “Plan Global de Nettoiement” uitgewerkt door de “Cellule de Coordination et d’Action pour le Développement Local (CCIADL)” van de stad St Louis (nu “Agence de Développement Communal” geheten), in samenwerking met het “Partenariat Lille-St Louis” en de “Agence de l’Environnement de la Région Nord-Pas de Calais”. De studie werd gefinancierd door het “Agence Française de Développement” (AFD) en uitgevoerd door het Franse studie bureau “BURGEAP” in 1999.

Alhoewel het AFD het project positief inschat (vergadering van 7/09/2001 met de Heer V. MARTY) zag dit laatste af van de financiering van het project om redenen van opportuniteit. Het AFD verkoos immers samen te werken met de stad St Louis rond een aantal andere projecten (o.a. projecten inzake institutionele versterking en versterking van lokale beheerscapaciteiten).

Tijdens de jongste Gemengde Commissie werden de ernstige problemen m.b.t. salubriteit in de stad St Louis ook door de Belgische partner onderkend en werd de mogelijke financiering van het voormelde saneringsproject in het vooruitzicht gesteld.

a) Antecedenten

De saneringsproblemen van de stad St Louis werden besproken naar aanleiding van de oriëntatiezending van de Heer Jos DE RAEDT van 12-16 februari 2001, terwijl het projekt "an sich" op informele wijze voorgelegd werd tijdens de pre-programmatiezending van de Heer Philippe JALET van 18-22 juni 2001. Beide zendingen hadden bij deze gelegenheid contact met de autoriteiten van de stad St Louis. In opvolging hiervan legde de stad het bovenvermeld dossier op 6/07/2001 een eerste maal voor aan de Attaché.

Op te merken valt dat de Heer Staatssecretaris eveneens de stad St Louis bezocht naar aanleiding van de Belgisch-Senegalese Gemengde Commissie van 18-19 oktober 2001. Bij deze gelegenheid werd een bezoek gebracht aan enkele van de GIE, de "Groupements d'Intérêt Economique", welke op het ogenblik actief zijn in de vuilnisomhaling en waarmee het projekt zou samenwerken.

Het dossier werd tenslotte op 17/10/2001 officieel aan de Attaché voorgelegd, via de geijkte kanalen, i.e. door het "Ministère de la Jeunesse, de l'Environnement et de l'Hygiène Publique" via onze geprivilegieerde gesprekspartner, het "Ministère de l'Economie et de Finances".

Deze laatste onderzocht het dossier op zijn ontvankelijkheid.

Op 10/01/2002 verklaarde de Attaché dit dossier, bij monde van de Heer Ambassadeur, officieel ontvankelijk. Een schrijven in die zin werd aan de Senegalese autoriteiten gericht.

Het dossier werd vervolgens op 26/03/2002, tijdens een geanimeerde vergadering, door de voorlopige Gemengde Lokale Overlegstructuur, bestaande uit het "Ministère de l'Economie et des Finances", het "Ministère de la Jeunesse, de l'Environnement et de l'Hygiène Publique", de "Mairie de St Louis", de Belgische Technische Cooperatie en de Attaché, op haar ontwikkelingsrelevantie onderzocht en officieel aanvaard. Een rapport (Proces-Verbal) terzake werd opgesteld (zie annex 2).

b) Commentaar

Het voormelde voorstel van samenwerkingsprestatie kadert zich in het Indicatief Samenwerkingsprogramma (ISP of "Programme Indicatif de Coopération - PIC) dat onderhandeld werd naar aanleiding van de Gemengde Commissie welke op 18-19 oktober jongstleden te Dakar gehouden werd.

In het Proces Verbaal van de Gemengde Commissie wordt de samenwerkingsprestatie uitdrukkelijk geciteerd, terwijl in het ISP de deelname aan het saneringsbeleid van de stad St Louis in het vooruitzicht gesteld wordt.

Een bijdrage voor dit projekt kadert zich in de nationale politiek van Senegal m.b.t. het milieu, namelijk het "Plan National d'Action pour l'Environnement (PNAE)".

Het PNAE werd in 1997 door de Senegalese autoriteiten goedgekeurd en kadert in het IXe "Plan de Développement Economique et Social" 1996-2001. Dit laatste haalt de voornaamste problemen aan m.b.t. het milieubeheer waaronder de verslechtering van de leefomgeving en de "wildgroei" van het huisafval.

Het projekt kadert eveneens in het "Plan Régional de Développement Intégré" 2001-2005 van St Louis waarin de verbetering van het beheer van vaste huisafval als één van de actiepunten aangehaald wordt welke bijdragen tot de verbetering van het leefmilieu van de bevolking.

Overigens wordt het belang van het milieu onderkend in de Belgische politiek m.b.t. de ontwikkelingssamenwerking waar het als een een transsectorieel thema gezien wordt.

Het milieu is tevens één van de prioritaire aandachtspunten in de politiek van de Heer Staatssecretaris.

De samenwerking met gedecentraliseerde besturen (i.e. het stadsbestuur van St Louis), welke tevens één van de strategiën van het PNAE is om haar doelstellingen te bereiken, zou een soepelere samenwerking mogelijk moeten maken met de lokale bevolking en een bijkomende garantie bieden voor de duurzaamheid van de prestatie.

In het licht van dit alles werd het dossier door de Attaché ontvankelijk verklaard.

Het door het "Ministère de la Jeunesse, de l'Environnement et de l'Hygiène Publique" ingediende dossier beantwoordt inderdaad aan de DAC-criteria weerhouden in het "vademecum",

1) Aldus draagt het projekt bij tot de versterking van de lokale institutionele en beheerscapaciteiten : het personeelsbestand van de in 1997 opgerichte "Service de Nettoiement" zou uitgebreid worden, terwijl de dienst zélf zou instaan voor bewustmakingsacties, vorming en de organisatie van de GIE en de "Comités de Nettoiement".

Overigens steunt het "Partenariat Lille -St Louis" de stad met de organisatie van associatieve structuren ten einde de bevolking meer te betrekken in het beheer van hun wijken ("Projet de Renforcement et d'Appui au Développement Quotidien") ;

2) De studie van BURGEAP toont aan dat het projekt financieel haalbaar zal zijn. Op het einde van het projekt zouden de subsidies aan de GIE opdrogen en zouden deze laatsten in staat moeten zijn voor zichzelf in te staan en de nodige vuilnisophaaldiensten te leveren (ik merk in dit verband op dat de stad St Louis de subsidies aan de GIE, welke vroeger door bovenvermeld partnerschap gefinancierd werden, momenteel reeds voor haar rekening neemt). Het studiebureau BURGEAP heeft ook het nodige realisme aan de dag gelegd en heeft er in de haalbaarheidsstudie over gewaakt dat de budgetaire

evenwichten van de stad behouden bleven¹. Tevens werd een redelijke verhoging van het rendement van de zogenaamde "Taxe d'Elimination d'Ordures Ménagères (TEOM) in het vooruitzicht gesteld.

Niettemin kunnen een aantal vragen gesteld worden bij de rendabiliteit van het luik "compostering" van het projekt. De formulering zal hier dieper op moeten ingaan ;

3) De samenwerkingsprestatie zou bij moeten dragen tot de strijd tegen de armoede. Deze laatste mag echter ook de steden niet verzuimen (zie in dit verband de opmerking verder in dit rapport). De ongebreidelde groei van de stad St Louis betekent immers een zware last voor de financiën van de stad en treft in de eerste plaats de armere bevolkingsgroepen welke in zones leven die dikwijls de voorziening in de meest elementaire (stads)diensten ontberen. Het projekt zou bijdragen tot de verbetering van de levensomstandigheden van deze bevolkingsgroepen (met een onrechtstreekse weerslag op het gebied van hun gezondheid) en tevens werkgelegenheid bieden aan een niet onaanzienlijk aantal jongeren ;

4) Het projekt is zowel politiek (de stad St Louis maakte reeds in 1998 van de reiniging van de stad een topprioriteit en keurde in 1999 het "Plan Global de Nettoiement" goed), cultureel (het projekt maakt gebruik van lokaal aangepaste logistieke middelen terwijl de stad St Louis eind 2000 door de UNESCO tot werelderfgoed uitgeroepen werd) als technisch haalbaar (de aangewende middelen zijn realistisch te heten en aangepast aan de mogelijkheden van de stad) ;

5) De natuur van het projekt zélf toont het respect voor het leefmilieu aan. BURGEAP heeft overigens de impact op het milieu van de mogelijke toekomstige sites van de vuilnisbelt van de stad onderzocht (sites van Khor, Ndiawsir en Bango) ;

6) De haalbaarheidsstudie toont aan dat de modaliteiten van uitvoering via, onder andere, de GIE, doeltreffend te heten zijn. De GIE worden nauw opgevolgd door de verschillende structuren van de stad, i.e. de "Régie Municipale", de "Service du Nettoiement" en de "Agence de Développement Communal" ... ;

7) Het aspect "genre" werd niet specifiek behandeld. Het projekt spreekt immers de gehele bevolking aan. Belangrijk is wel te voorzien dat de vrouwen hun rechtmatige plaats krijgen in de "Conseils de Quartier".

Het projekt staat borg voor een zekere democratisering, via de deelname van de GIE en de bevolking aan de verschillende "Comités de Nettoiement" of "Conseils de Quartier" en de "Commission de Suivi".

Tevens werd voorzien in een capaciteitsopbouw of versterking van de civiele maatschappij en de verschillende gedecentraliseerde structuren van de stad. Het voorziene budget terzake lijkt echter gering. Mogelijkerwijze zou hier in een institutionele steun voorzien moeten worden. De formulering zal hier dieper op in moeten gaan.

¹ Dit laatste dient nochtans verder uitgediept te worden.

Het dossier beantwoord eveneens - grotendeels - aan het in PRIMA en het Beheerscontract tussen DGIS en de BTC vastgestelde stramien van een identificatiedossier.

1) Aldus wordt de lokalisatie van de prestatie heel precies weergegeven : het betreft hier een projekt in de stad St Louis welke een concentratieplaats van de Belgische internationale samenwerking in Senegal is ;

2) Het dossier geeft een overzicht van de politieke, sociale, economische en financiële situatie van (hier) de stad m.b.t. de prestatie.
Het projekt wordt zoals voorheen reeds vermeld, politiek gedragen door de stad St Louis welke reeds in 1998 de reiniging van de stad als een topprioriteit stelde en in 1999 het "Plan Global de Nettoiement" goedkeurde. Het projekt kadert binnen de financiële mogelijkheden van de stad (aldus werd een budget van 130 miljoen FCFA/jaar voorzien voor de reiniging van de stad op een totaalbudget van (momenteel) 775 miljoen FCFA) ;

3) Het dossier maakt een uitgebreide analyse van de problematiek m.b.t de sanering en de geeft een indicatie van de noden van de stad St Louis m.b.t. de inzameling van vaste huisafvalstoffen (welke +/- 300 ton bedragen op jaarbasis);

4) De doelstellingen alsook de te verwachten resultaten worden duidelijk naar voren gebracht terwijl de wijze van samenwerking nader omschreven (zie het organigram met de verschillende structuren en de rol die ze spelen) en de mogelijke risico's (een diagnostiek werd gegeven) in beeld gebracht worden ;

5) De coherentie met andere samenwerkingsprestaties op het gebied van milieu en afvalinzameling werd nagegaan : hierbij werden de interventies van andere donorlanden en -organisaties (AFD, Partenariat Lille-St Louis) summier in kaart gebracht, de formuleringszending zal hier dieper op in moeten gaan ;

6) De modaliteiten en de aard van de prestatie worden duidelijk en gedetailleerd omschreven. Er werd echter nog geen voorstel van modaliteiten van samenwerking met de donor ("co-gestion" of andere) geformuleerd. Tevens zal dieper ingegaan moeten worden op de rol van de burgemeester.

De technische haalbaarheid van de samenwerkingsprestatie werd uitvoerig beschreven ;

7) De begunstigen werden gedefinieerd en de keuze ervan gemotiveerd. Via enquêtes werd de bevolking betrokken bij de studie (de door het studiebureel BURGEAP eind 1999 gehouden enquête toonde aan dat 90 % van de ondervraagde bevolking bereid was te betalen voor de vuilnisomhaling) ;

8) Een schatting van de kostprijs van de prestatie werd gegeven. Het gaat hier om een bedrag van 1.629.227 EURO (65.723.000 BEF² of 1.068.000.000 FCFA) zonder technische assistentie (waarin mogelijkerwijze voorzien moet worden).

Hierin werd de facturering van de prestatie door de Belgische Technische Coöperatie en de financiering van eventuele beurzen niet begrepen.

² Ik merk in dit verband op dat het rapport van de pre-programmatiezending over een bedrag van 80 miljoen BEF sprak.

De duur van de samenwerkingsprestatie werd vastgelegd op 5 jaar, een uitvoeringskalender werd niet opgesteld.

Een ontwerp van referentietermen voor de formuleringszending werd door de Attaché opgesteld en voor advies aan de Senegalese autoriteiten voorgelegd.

Ik ben er me van bewust dat bijgeleverd "identificatie"dossier op een aantal punten tekortschiet (verwijzing naar de nationale politiek m.b.t. milieu, logisch kader, objectief verifieerbare indicatoren, meer gedetailleerde uitwerking van het aspect "genre", operationaliteit van het projekt, risico's, socio-economische gegevens, meer gedetailleerde uitwerking van de implicatie van andere donoren, etc ...).

Deze zouden echter in de formuleringsfase van het projekt verder uitgewerkt en aan bod kunnen komen.

Tevens dient aandacht besteed te worden aan de sensibilisering van de bevolking, conditio sine qua non voor het welslagen van het projekt, en aan het acute probleem van de "grondspercie" (zie ook de bijgeleverde referentietermen van de formuleringszending).

De in de haalbaarheidsstudie voorziene financiering door het AFD en de verwijzing naar deze laatste, mutadis mutandis, dient eveneens aangepast te worden naar de nieuwe, mogelijk Belgische, donor. Het spreekt eveneens vanzelf dat er in dit geval geen sprake kan zijn van een "aide liée", zoals het dossier stelt (zie pag. 24 van de studie).

Tenslotte merk ik op dat de Luxemburgse internationale samenwerking St Louis als concentratiezone heeft weerhouden en recentelijk een zekere interesse heeft betoond om saneringsprojekten (meer bepaald m.b.t. de omhaling van vast huisafval) in de stad te financieren.

Mogelijkerwijze zou hier een complementariteit ontwikkeld kunnen worden met eventuele Belgische interventies.

Tenslotte wens ik te wijzen op de voorziene tussenkomst van de "Région Wallone" in de rehabilitatie van twee architecturaal waardevolle gebouwen (een studie terzake werd reeds uitgevoerd) in en rond de stad St Louis.

c) Voorstel

Bovenvermelde samenwerkingsprestatie kadert volledig binnen de beleidsoriënteringsnota van de Heer Staatssecretaris van maart 2001 en binnen de strategie van de Belgisch-Senegalese internationale samenwerking waarvan het laatste ontwerp eind januari 2002 aan DGIS overgemaakt werd.

Hierbij werd de "Réduction de la proportion de la population vivant dans la pauvreté", of de vermindering van de proportie van de bevolking levend in extreme armoede, als hoofddoelstelling van de Belgische internationale samenwerking in Senegal gedefinieerd.

De specifieke doelstelling van onze samenwerking met Senegal werd omschreven als "L'amélioration du bien-être de la population en milieu rural" of de verbetering van het algemeen welzijn in ruraal milieu.

Voor België maken de regionale centra in Senegal, i.e. de stad St Louis, eveneens deel uit van het ruraal milieu.

Een verbetering van de levensomstandigheden in deze regionale centra zou, op onrechtstreekse wijze, de negatieve bevolkingsgroei op het platteland tegen moeten gaan, of op zijn minst vertragen, en zou moeten bijdragen tot een vertraging van de landvlucht naar de grote steden, meer bepaald naar de stad Dakar welke op 0,28% van de totale oppervlakte van het land, 2 miljoen inwoners of 20% van de bevolking herbergt.

De sector basisinfrastructuur (met daarin "assainissement" als sub-sector) en, punctueel, de stad St Louis werden weerhouden in het Indicatief Samenwerkingsprogramma dat als annex toegevoegd werd aan het Proces Verbaal van de Gemengde Commissie welke recentelijk, 18-19 oktober 2001, te Dakar gehouden werd.

De samenwerkingsprestatie kadert dus zowel geografisch als sectorieel binnen de concentratiegebieden van de Belgische internationale samenwerking.

De prestatie kadert tevens in de algemene nationale politiek en strategie van Senegal, zowel op macro-economisch vlak als op sectorieel vlak : strijd tegen de armoede ("Stratégie de Lutte contre la Pauvreté"), verbetering van de volksgezondheid, versterking van de privé sector (gedeeltelijke privatisatie van de overheidsdiensten, i.e. de vuilnisomhaal), creëren van werkgelegenheid en decentralisatie naar de regio's (i.e. de stad St Louis) toe met daarbij het actief betrekken van de civiele maatschappij (cfr. de GIE's en de Akkoorden van Cotonou), versterking van de toeristische sector (één van de belangrijkste deviezenbronnen en drager van economische groei - de stad heeft een uitgesproken toeristische roeping en potentieel) ...

Gezien het voorgaande stel ik voor om deze samenwerkingsprestatie ter financiering aan de Heer Staatssecretaris voor te leggen en over te gaan tot de formulering van het projekt via de Belgische Technische Coöperatie, op basis van bijgeleverde referentietermen.

Dakar, 9 april 2002

Marc HEIRMAN
Attaché Internationale Samenwerking